

Izaja vsak četrtik
in velja s poštnino
vred in v Mariboru
s pošiljanjem na dom
za celo leto K 4.—
za pol leta „ 2.—
za četrt leta „ 1.—

Naročnina se pošilja
upravnilstvu v tiskarni
sv. Cirila, koroške
ulice št. 5. List se
pošilja do odpovedi.

Določniki katol. tis-
kovnega društva do-
ljujejo list brez po-
sobne naročnine.

SLOVENSKI

GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Posamezni listi dobé
se v tiskarni in pri
gospodu Novak-u na
velikem trgu po 10 h.

Rokopisli se ne vra-
čajo, neplačani listi
se ne sprejemajo.

Za oznanila se plačuje
od navadne vrstice,
če se natisne enkrat,
po 15 h, dvakrat 25 h,
trikrat 35 h.

Inserati se sprejemajo
do srede opoldne.

Štev. 23.

V Mariboru, dne 5. junija 1902.

Tečaj XXXVI.

Mir v Južni Afriki.

Mir v Južni Afriki je sklenjen in že slovesno proglašen. Angleški vojskovodja Kitchener je brzojavil iz Pretorije, da so dne 31. maja burski odposlanci podpisali predložene mirovne pogoje. Zadnji dan meseca maja je prinesel torej Burom in Angležem, česar so si na obeh straneh že dolgo želeli, namreč mir.

Vojska v Južni Afriki je trajala blizu 33 mesecev, torej nad poltretje leto. Vsi omikani narodi so stali s svojim sočustvovanjem na strani Burov, ker je na njihovi strani bila pravica. Gospodstvaželniki Angleži so se hoteli polastiti burske zemlje in burskega premoženja. V začetku vojskovanja se je go-dilo Burom slabo. Takrat so se Buri v velikem številu postavljali na odprtem bojnem polju svojim nasprotnikom v bran, a niso imeli sreče. Zato so spremenili način vojskovanja. Na skritih mestih so se pojavljali posamezni burski oddelki, iznenadili so nepripravljene Angleže, jih dobro naklestili, potem pa zopet izginili. Če prav so bili v teh majhnih bojih Buri večinoma srečni, vendar so si tudi že-leli pravičnega miru. Vsi moški so bili v vojski, doma so ostale le žene in otroci. Poljedelstvo je nehalo, ž njim pa tudi obrt in trgovina. Buri so čutili, četudi srečni v svojih bojih, vendar tudi vso težo in krutost vojske.

Še bolj veseli pa so sklenjenega miru Angleži. Njihov ugled, ker so se slabo voje-vali, je pred vsem svetom mnogo trpel. Ne-pregledno število vojakov in častnikov je

umrlo na bojnem polju. Na milijone denarja se je potrosilo za vojne stroške. Mnogi An-gleži so tudi uvideli, da delajo krivico Burom in to jih je bolelo. Zato je zavladovalo po An-gleškem nepopisno veselje, ko se je dne 1. junija, zadnjo nedeljo, razglasilo, da je mir gotovo sklenjen. Miru se veseli posebno tudi kralj, kateri se da v kratkem z vsem sijajem kronati.

Pogoji, pod katerimi se je sklenil mir, so sledeči: 1. Buri odložijo takoj orožje in je oddajo. Angleškega kralja Edvarda VII. pripoznajo kot svojega vladarja in se mu ne bodo več upirali. 2. Vsi Buri izven domovine, tudi taki, ki so bili v boju proti Angležem, ako sedaj pripoznajo pokrovitelj-stvo Angležev, se smejo vrniti. 3. Vsem Burom se vrne prostost in njih imetje. 4. Ne bo se postopalo proti onim, ki so se bojevali proti Angležem.

Glavna točka, neugodna za Bure, je pač prva, v kateri morajo odlej pripoznati an-gleškega kralja kot vrhovnega vladarja. Sedaj še natančnosti o tej točki niso znane, zato je mogoče, da angleški kralj vkljub temu ne bo imel pri Burih mnogo govori. Potem bi bili imenoma sicer Buri odvisni od Angležev, v istini pa ne. Vsi prijatelji majhnega bur-skega naroda upajo, da se je pogodba skle-nila v tem za Bure ugodnem smislu.

Državni zbor.

Davek na železnične vozne liste.

O tem davku se že dolgo govori. Vlada ga zahteva, da pokrije svoje stroške za boljšo

pokojnino uradniškim vdovam in sirotam, za zboljšanje plač avskultantom in diurnistom in da se nadomesti dohodek od državnih mitnic, ki odpade, če se odpravijo mitnice. Dne 2. junija se je imela začeti obravnava o tem davku. Toda Čehi niso privolili v to razpravo ter vložili 2 nujna predloga, o ka-terih bi se bila morala takoj začeti debata. S tem bi se bila onemogočila razprava o voznih listih. Snidli so se toraj načelniki raznih klubov ter se posvetovali o položaju. Sklenilo se je, da se odstrani za zdaj obrav-nava o voznih listih iz dnevnega reda, ter se začne obravnava zastran stavb hišic za delavce. Te hiše bojo uživale velike ugodnosti zastran lišnega davka. V zbornici je načelnik proračunskega odseka dr. Katrein stavl pred-log: »Iz važnih vzrokov predlagam, da se postava zastran železničnih voznih listov preloži na poznejši čas in se začne obrav-nava radi stavb delavskih hišic.« Vodja Vsenemcev, Schönerer pa je kričal: »Kateri so pa ti vzroki?« Ko je zbornica z velikan-sko večino glasov privolila v to spremembo dnevnega reda, je mož zopet vpil: »Častitam Čehom — častitam Čehom.« Čehi zahtevajo, naj se njim vrnejo jezikovne pravice, sicer ne pripustijo obravnavati o nobeni postavi, katera je ugodna za vlado. Ker pa vlada res potrebuje teh novih davkov, zato hočejo Čehi vlado prisiliti, da njim mora povrniti njihove pravice. Če ne izsilijo teh pravic zdaj ali vsaj preden se sklene nagodba z Ogersko, bo preteklo zopet 10 let, preden bojo imeli tako lepo in ugodno priložnost, kakoršno imajo sedaj.

Listek.

Spoštuj očeta in mater.

Hrvatska narodna legenda; zapisal Ant. Kosi v »Za-bavni knjižnici za slovensko mladino«.

Bil je vroč in soparen dan. Kristus in sveti Peter sta potovala iz kraja v kraj, od sela do sela, da bi se prepričala, kako krš-čanski ljudje žive. Pot dovede naša popot-nika na veliko ravan. Polje se vrsti za poljem, travniki za travnikom, nikjer pa ni sledu o kaki hiši ali bavitici. Vsled velike vročine in težke hoje začne božja popotnika močno že-jati. Toda blizu ni vode, ne studenca.

Kar dospeta do njive, na kateri je bilo pet oseb pri delu, štirje mladeniči, pa en starček; kopali so. Zelo se čudita Kristus in sveti Peter, videč, kako mladeniči vsak tre-nutek priganjajo sključenega starčka, naj pridno dela.

»Hvaljen bodi Bog! Bog z Vami!« poz-dravita popotnika. »Hvala vama za pozdrav!« odvrnejo mladeniči, med tem pa že spet jeden dregne z lopatnim držajem starčka v rebra, češ: »Ne oziraj se okrog, le brzo se giblj!«

»Jeli kopljete?« popraša sveti Peter. »Da, kopljemo«, odgovori najstarejši mladenič, »toda naš oče noče; pravi, da je že star, a je in pije pa lahko, za to ni prestar!« To

izgovorivši, seže mladenič v bližnji grm po vrč z vodo ter se krepko iz njega napije. Vrč ponudi nato svetemu Petru. Peter pa ne pije, marveč pomoli posodo Jezusu. A Gospod se brani pijače, češ: »Pojdiva, Peter, le dalje.«

Petru se zelo čudno zdi, da se Kristus ponujene vode ni niti dotaknil, zakaj vedel je dobro, da je Gospoda strašno že-jalo.

Ko korakata zopet dalje po razpokani zemlji, povpraša Peter božjega mojstra:

»Gospod, dovoli, da te vprašam, zakaj nisi hotel vzeti vode, ko vendar dobro vem, da si močno žejen?«

»Pil nisem zato, ker me niso videli«, odgovori kratko Zveličar.

Sveti Peter se temu odgovoru še bolj čudi, saj je vendar vedel, da so Kristusa videli vsi kopači, a upal si ni, da bi pozve-doval dalje o tej stvari.

Popotnika se pomikata vsa trudna, še bolj pa žejna, dalje in dalje. Prideta do druge njive, na kateri najdeta dva mladeniča, ki tudi kopljeta, a poleg njiju stoji starec, ki ju pri delu nadzoruje.

Po kratkem pozdravu pristopi sv. Peter k mladeničema ter ju nagovori: »Kaj ne, da vama je vroče pri delu?«

»Vroče, vroče«, odgovori jeden mlade-ničev, »a kaj si hočeva, oče se nama je po-

staral, pa ne more več delati. Dokler sva bila midva še slaba, je obdeloval oče to njivo, hranil naju je in redil, toda sedaj je najina dolžnost tudi po božjem zakonu, da z one-moglim starčkom lepo ravna ter mu osladija večer njegovega življenja.«

Medtem ko je mladenič to govoril, je segel starček v grm po vrč vode, se napil, potem pa ponudil pijačo popotnikoma, rekoč: »Evo vama, napijta se, saj vem, da sta žejna.«

Peter prime vrč, ga ponudi Jezusu, ki radostno prime posodo ter se sladko napije.

Zahvalivši se za prijaznost in postrežbo, potujeta Zveličar in sveti Peter dalje.

Med potjo vpraša Peter Kristusa po vzroku, zakaj je tukaj tako rad pil.

Kristus odgovori: »Ker so me tukaj videli.« Svetemu Petru je bil tudi ta odgovor Gospodov zagonetka, koje si ni mogel rešiti.

Kristus pa nadaljuje: »Na prvi njivi sem našel nehvaležne, brezsrčne sinove, ki ne po-znajo svojega zemeljskega očeta; iz tega sledi, da ne poznajo tudi nebeskega Očeta. Iz njihovih rok nisem hotel vzeti pijače, ker vem, da so take roke proklete od mojega nebeskega Očeta. Na drugi njivi pa sem našel hvaležne, usmiljene sinove, ki poznajo svo-jega zemeljskega očeta, pa zato tudi nebeskega Očeta. Iz njihovih rok sem rad vzel vrč, ker

Terminska kupčija.

Na dunajski borzi prodajajo in kupujejo žito ljudje, ki nimajo na prodaj in ne prejmejo ne enega žitnega zrnca. Vsled raznih sleparij zgubi ljudstvo, ki se peča s to barantijo, na milijone goldinarjev vsako leto. Veščaki trdijo, da v Pešti znaša ta vsakoletna zguba 70 milijonov goldinarjev. Pa tudi poljedelci, ki pridelujejo žito in mlinarji trpijo pri tej žitni kupčiji velikansko škodo. To ceno, katero napravljajo večinoma židje na borzi, velja navadno za celo cesarstvo. To je dostikrat na škodo prodajalcem kakor poštemim kupčevalcem žita. Gospodarski odsek se je več mesecev pečal z izdelovanjem te nove postave, vsled katere bo ta sleparska barantija prepovedana in se bojo tisti, ki bi jo vendar vganjali, ostro kaznovali z zapornim in z denarnimi globami. Pri tej postavi se je največ trudil slovenski poslanec dr. Ploj in si pridobil pri teh dolgotrajnih in mučnih obravnavah največih zaslug.

Zbornica je to postavbo sprejela z velikansko večino glasov. Samo dunajski liberalni poslanci, ki so v bližnji zvezi z židovi, so glasovali proti njej. Kmetijski poslanci so javno zahtevali od vlade, naj skrbi za to, da tudi gospodarska zbornica hitro reši to postavbo in da jo kmalu predloži cesarju v potrdilo.

Državni proračun za leto 1902 pravilno rešen.

Skozi 5 let ni rešil državni zbor letnega proračuna za avstrijsko cesarstvo, temveč si je vlada pomagala z § 14 osnovnih državnih postav in po svojem prevdanku sestavila ta proračun o dohodkih in stroških. Zdajšnjemu ministrskemu predsedniku dr. Körberju se je vendar posrečilo, da je to dognal, kar se je mnogim dozdevalo nemogoče. Pretečeni teden se je sprejel v zbornici proračun z 154 proti 114 glasovi. Čehi, nemški narodnjaki in socijalni demokrati so glasovali nasproti; centrum (katoliška ljudska stranka), krščanski socijalci, Poljaki in nemški naprednjaki so bili za proračun; tudi slovenski naprednjaki so za proračun glasovali. Drugi Slovenci — izvzemši viteza Berks-a, ki je za glasoval, so se zdržali glasovanja in sicer iz važnih razlogov. Vlada imenuje po slovenskih pokrajinah neprestano uradnike, ki niso prijetelj slovenske narodnosti. Posebno pri sodnih na Štajerskem dobi štajerski Slovenec težko ali skoraj nikdar kakšno službo, kakor je dr. Ploj to dokazal v svojem govoru o pravosodnem ministrstvu. Enako se godi večinoma pri drugih ministrstvih. Če slovenski poslanci glasujejo za proračun, s tem na znanje dajo, da smo z vladnim postopanjem zadovoljni. Vladi bi izrekli s takim glasovanjem svojo pohvalo in zahvalo. Pohvalili bi tisto vladno, katere ne gane mezinca, da se popravi stare krivice, katere se nam povsodi godijo. Proti proračunu pa tudi nismo mogli glasovati, ker se v njem nahaja državna svota za vzdrževanje celjskih slovensko-nemških gimnazijskih razredov. Kaj je bilo toraj naravneje,

vem, da je te roke že moj nebeski Oče blagoslovil. A kako se glasi četrta zapoved mojega Očeta?

Prvi ne izpolnjujejo te zapovedi, ne vidijo me na zemlji, radi tega me tudi v nebesih ne bodo videli. Drugi se ravnajo po njej in videli me bodo v nebesih, kjer jih čaka za služeno plačilo.

Sveti Peter pade pred Kristusa na kolena ter se globoko prikloni svojemu Gospodu.

Smešničar.

A.: »Priatelj, ali veš, zakaj je prišel preteklo nedeljo oni nemški Jahn v Narodni dom h koncertu?« — B.: »Najbrže zato, da bi »pobiral« kronice za nemškutarske Št. Lenartčane.« — A.: »Ne, ne; zato, da bi videl, kako se bo »ven pobiral«.

kakor da smo se odtegnili glasovanja? Dunajski listi, ki zobljejo iz vladinih jasel, so se norčevali iz tistih poslancev, ki so se umaknili temu glasovanju. Toda vestni poslanec menda boljše vé, kaj ima storiti in kako glasovati, kakor dopisuni od vlade odvisnih in plačanih časnikov.

Ogrska pogodba.

Dolgo časa se že pogaja avstrijska vlada z ogrsko, kako naj se sklene pogodba z obema polovicama naše države. A ker Ogrji zahtevajo vse pravice za sebe, nam Avstrijcem pa prepuščajo le bremena, se naša avstrijska vlada noče in ne more vdati Ogru. 31. maja je ministrski predsednik dr. Körber očitno povedal v gospodski zbornici, da je odnehal sicer do skrajne meje pri teh pogajanjih z Ogrji, da pa ne bo nikdar privolil v to, da bi mi trpeli še dalje toliko škodo, kakoršno smo trpeli do zdaj. Ogrski časniki so vsled te izjave dr. Körberja kakor divjaki planili po ministru; avstrijski prebivalci pa mu smejo hvaležni biti za njegov pogum.

Dr. Schalk in Wolf.

Kakor znano, je spisal vsenemški državni poslanec dr. Schalk knjižuro, v kateri opisuje ostudno življenje voditelja novih protestantov v Avstriji poslanca Wolfa. Wolf je vsled tega zahteval, naj državna zbornica privoli v to, da sme Schalka tožiti. Zraven tega pa je Wolf razposlal nasproti Schalku svoj spis, v katerem taji, da bi se bil dal podkupovati, kakor mu to spodtika dr. Schalk. V zbornici sta se zadnje dni Wolf in Schönerer na ves glas psovala eden drugega na najsurovejši način. To je olika novih protestantov v Avstriji! In ti ljudje bi radi dokazali, da bodo avstrijski prebivalci srečni takrat, kadar za Wolfom in Schönererjem izstopijo iz katoliške cerkve! Ti ljudje se predrznejo, v poslanski zbornici nauke dajati katoliškim duhovnikom, kako naj živijo!

Sklep državnega zbora.

Mislilo se je, da 4. junija preneha zasedanje državnega zbora. A temu ni tako. Je še mnogo postavnih načrtov na dnevnem redu, kateri bi se naj rešili v tekočem zasedanju. Ker pa ima 5., 6. in 7. junija v Pešti avstrijska delegacija svoje seje, ne more zraven nje zborovati tudi poslanska zbornica. Zato je skoraj gotovo, da se prihodnji ponedeljek, 9. junija zopet snide, da reši še ostale postavne načrte do konca prihodnjega tedna. V drugi polovici junija se skličejo deželni zbori.

Politični ogled.

Združeni Jugoslovani? Časniki poročajo, da se v državni zbornici posvetujeta slovanski centrum in slovensko hrvatski klub, kako bi se združila. Pričakovati je, da se posvetovanje povoljno konča.

Kmetje proti nagodbi z Ogrsko. Avstrijski osrednji odbor za poljedelske težnje je izjavil, da je za kmetstvo prebivalstvo na Avstrijskem vsaka pogodba z Ogrsko tako dolgo nesprejemljiva, dokler ni v njej določila, da se mora vsaka živina, ki prihaja z Ogrskega, na meji strogo preiskati od avstrijskih živinozdravnikov, ali vsaj od komisije, v kateri zraven ogrskih sedijo tudi avstrijski živinozdravniki.

Stroški proračunske razprave. Proračunska razprava je bila v sobotni seji gosposke zbornice završena. Pri tej priliki je umestno, da povemo, koliko je stala ta dolgotrajna razprava. V poslanski zbornici je bilo potrebnih zanj 225 dni, v katerih se je izplačalo 1,912,5000 kron dnevno, torej skoro dva milijona. Povsem umestna je bila torej opazka ministerskega predsednika, da v nobeni ustavni državi ne poznajo tako dolgotrajne budgetne razprave in da jo bo tudi pri nas treba znatno okrajšati. Nakateri so mnenja, da se to zgodi po angleškem vzorcu. Angleška zbornica se namreč pri proračunski razpravi

v celoti osnuje kot budgetni odsek, pri čemer se prihrani enokratna glavna in nadrobna razprava.

V Pragi se je vršil dne 1. junija velik shod, na katerem se je zahtevala ustanovitev vseučilišč za slovanske narode na Avstrijskem. Za slovensko vseučilišče je govoril g. R. Šega.

Na Francoskem odstopi sedanje židovsko ministrstvo z Valdek-Rusojem na čelu. Žal, da ni pričakovati boljšega naslednika.

Kreta se združuje z Grško. V grških vladnih krogih, še bolj pa v krogih krečanske skupščine so prepričani, da bo Kreta kmalu združena z grško zemljo in rešena turške vrhovne oblasti. Seveda se to ne zgodi letos in bržkone tudi še ne prihodnje leto, marveč še le tedaj, ko poteče lansko leto pričeta nova štiriletna doba vladanja princa Jurija. Po preteku te dobe bo nadkomisar odložil svojo čast, Krečani pa se priklopijo Grški.

Dopisi.

Kapela pri Radencih. (V ogrambo.)

Ker vsakdo sme braniti svoje pravice, zakaj bi jih tudi mi ne smeli? Vas pa, gospod urednik, prosimo, da nam date prostora v Vašem cenjenem listu. Neki dopisnik v 21. št. »Slov. Gospodarja« grdo napada naš pevski zbor, na kar mu z mirnim srecem odgovorjamo ter ga ob enem tudi vprašamo: Iz česa sklepate, vi gospod dopisnik, da je naš pevski zbor odfrčal s pticami selivkami? Kratko vam odgovorim: Sicer je naš pevski zbor res nekoliko oslavljen, kajti nekateri fanti odisli so k vojakom, nekateri so na svojem rokodelstvu in potemtakem niso vedno doma. Pa dopisnik izvzema cerkveno petje. Vi dopisnik, primite se za glavo, kajti tisti pevski zbor, ki poje v cerkvi, poje tudi vsakokrat v narodnih krogih. S tem toraj spoznate, da je pevski zbor pri Kapeli še vsekakor dober, kakor je tudi v resnici. Dalje obrekuje dopisnik naš tamburaški zbor. V tem vam moram ravno isto odgovoriti. Kajti pevski in tamburaški zbor je eno. Pa vendar ne mislite, gospod dopisnik, da naše tamburice res spe smrtno spanje; nikakor ne, česar se bodele morebiti v kratkem prepričali. Toraj tudi v tem krivo sodite! Kakor se mi dozdeva, ni vam ljubo naše bralno društvo, zato mu predbacivate pomanjkanje knjig. Le pogledite v našo omaro, kaj je tam nakopičenih knjig, še razen tistih, ki so razposojeni udom, vsakovrstne vsebine poučne in zabavne, ter dobrih časnikov. Toda hop, vam pa manjka najbrž »Štajerc«, kaj ne? — Napada dalje dopisnik Ciril-Metodovo podružnico, namreč, da se zvija že v predzadnjih vzdihljajih. Jaz bi vam svetoval, gospod dopisnik, to-le: Pazite, da se ne boste zvijali prej vi v predzadnjih vzdihljajih narodne odpadnosti, kakor pa naša podružnica. Nazadnje spravil se je vrli dopisnik tudi na našo zadrugo, ki mu živi neki kar tje v en dan. V tem ste spet napačnih misli, gospod dopisnik. Vi mislite, če se je prestavil sedež zadrugi, da je s tem že vse »fuč«? Pa ni tako nevarno, kajti zadruga živi še trdno in ako vam je ljubo, se lahko prepričate. Če pa znate vi kaj boljšega, pridite in nas podučite, za kar vam bomo iz srca hvaležni.

Iz Sevnice. (Napadi na župana.)

Pravijo, da ptič se spozna po perju, ako ga pa ne vidiš, in slišiš samo njegov glas, spozna se po petju. Tudi naš dopisnik v »Slov. Narodu« se spozna po svojem dopisu. Hotel se je namreč za vrat spraviti našemu spoštovanemu gospodu županu, ker je občinski odbor v svoji seji dne 11. majnika t. l. odvil letne plače, in sicer občinskemu tajniku 240 kron in občinskemu zdravniku 500 kron. Dopisnik meni, da se je tema dvema plača zato odvzela, ker se je potem gospodu županu obljubilo mesečno po 20 kron. Dalje pravi, da je ponižni občinski sluga že poprej spravljaj kmetске odbornike h gospodu županu, da so se tam poučili. Res je, da so